

Ds. C. de Ridderschool

Pestprotocol

INHOUD

1. Inleiding: waarom een pestprotocol?	2
2. Achtergrondinformatie	3
3. Wat doen we op school om pesten te voorkomen?	5
4. Hoe wordt er gehandeld wanneer pesten voorkomt?	7
5. Vijfsporenaanpak	9
6. Adviezen aan ouders	10
<i>Bijlage 1</i> <i>'Zo zijn onze manieren'</i>	<i>11</i>
<i>Bijlage 2</i> <i>No Blame-methode</i>	<i>12</i>

1. Inleiding: waarom een pestprotocol?

Visie

Als school hebben we ons onderwijs in de volgende kernwoorden samengevat: '*Om identiteit, veiligheid, kwaliteit en verscheidenheid.*' Zoals uit deze missie blijkt, zien wij veiligheid als voorwaarde voor goed onderwijs. Als school dragen wij zorg voor de veiligheid van onze leerlingen. We willen in onze school een klimaat scheppen waarin de leerlingen zich "thuis" kunnen voelen. Er moet een sfeer zijn van vertrouwen, geborgenheid en veiligheid. Pas als er zo'n klimaat is kunnen de leerlingen optimaal functioneren. Daarvoor is nodig:

- Een houding bij allen om de naaste lief te hebben als jezelf
- Een open verhouding tussen leerkrachten en leerlingen
- Toch voldoende afstand voor een juiste gezagsverhouding
- Een goede verhouding tussen leerlingen onderling
- Een goed contact tussen ouders en school
- Goede lesomstandigheden
- Goede leermiddelen
- Een goed inzicht in de tijd waarin we leven

Binnen zo'n klimaat is geen ruimte voor pesten. Omdat wij pesten zien als een serieus probleem dat ernstige gevolgen heeft voor kinderen, vinden wij het belangrijk hier een duidelijk beleid in te handhaven.

Doel

Met dit protocol nemen wij als school duidelijk stelling tegen pesten en laten we zien op welke manier dat in de praktijk vorm krijgt. Naast achtergrondinformatie over pesten, wordt beschreven wat we doen aan preventie en hoe er wordt gehandeld wanneer pestgedrag zich voordoet. Met dit protocol hopen wij als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkómen, signaleren en bestrijden van pestgedrag.

2. Achtergrondinformatie

2.1 Plagen of pesten?

De begrippen 'plagen' en 'pesten' worden vaak door elkaar gebruikt. Toch is er een duidelijk verschil. Bij plagen is er sprake van incidenten. Plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en is onregelmatig. Bij plagen zijn de kinderen vaak gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt meestal zonder kwade bijbedoelingen en wordt ook vaak als leuk, plezierig en grappig ervaren. Soms is het niet leuk en komt er ruzie van, maar ook dan zijn beide partijen gelijk. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade op en is in staat zich te verweren.

Bij pesten is het ene kind sterker en het andere kind zwakker. Het is steeds hetzelfde kind dat wint en hetzelfde kind dat verliest. Vaak gebeurt pesten niet één keer, maar is het gepeste kind steeds weer de dupe. De pester heeft geen positieve bedoelingen; wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Vaak gaat het om een groep tegenover één slachtoffer. Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig, hij of zij is onzeker en bang. Pesten raakt/kwetst een kind diep en kan ook op langere termijn ernstige gevolgen hebben.

Bij pesten is er sprake van een vorm van negatief gedrag door een persoon of groep, met opzet gericht op een ander. Dit gedrag komt regelmatig terug. Er is sprake van machtsongelijkheid: het gepeste kind is niet (meer) in staat zich te verweren.

2.2 Vormen van pesten

- Niet gekozen worden bij gym.
- Niet mee mogen doen.
- Niemand wil naast de leerling zitten of lopen.
- Er wordt niet naar de leerling geluisterd (negeren).
- Belachelijk maken.
- Duwen en porren.
- Grapjes maken.
- Uitschelden.
- Uitlachen.
- Spullen kapot maken of afpakken.
- Roddelen.
- Een leerling wordt opgewacht of achtervolgd.
- Discrimineren.
- Bedreigen.
- Slaan, schoppen en ongewenst aanraken.
- Non-verbaal negatieve gebaren maken.

Digitaal pesten

Naast de bovengenoemde vormen van pesten, gebeurt het helaas ook steeds meer online: ook wel cyberpesten genoemd. Kenmerkend voor deze vorm van pesten is dat het vrijwel onzichtbaar blijft voor volwassenen. Voorbeelden zijn: anonieme berichten versturen via Whatsapp, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen of virussen sturen. Hoewel cyberpesten vooral voorkomt onder jongeren op de middelbare school, blijkt uit onderzoek dat ook leerlingen uit de bovenbouwgroepen van de basisschool te maken krijgen met deze vorm van pesten. Vandaar dat we cyberpesten betrekken in het pestprotocol. Jaarlijks komt Stichting Voorkom in groep 8 een gastles geven over mediawijsheid. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan digitaal pestgedrag. De leerkrachten in de bovenbouw bespreken regelmatig met de leerlingen welk gedrag online wel en niet wenselijk is.

2.3 Betrokkenen

Bij het pesten op school zijn altijd vijf partijen betrokken. Het slachtoffer, de pester, de (zwijgende) middengroep, de leerkracht(en) en de ouders. Bij de aanpak van pesten is het van groot belang alle partijen te betrekken. Dat gebeurt aan de hand van een vijfsporenaanpak die beschreven wordt in hoofdstuk 5.

3. Wat doen we op school om pesten te voorkomen?

“De beste basis om pesten te voorkomen is een goed pedagogisch klimaat in de school.”
(Hasselaar & de Muynck, 1999)

Zoals in de inleiding al werd aangegeven wordt er op de ds. C. de Ridderschool veel waarde gehecht aan een positief pedagogisch klimaat. De rol van de leerkracht als identificatiefiguur is hierbij van groot belang. De leerkracht heeft een centrale plaats in de begeleiding van de leerlingen. Dit houdt in dat er een goede onderlinge relatie vereist is. De leerkracht zet zich in om een positieve sfeer in de groep te bevorderen, door het stimuleren van positief gedrag en het begrenzen en ombuigen van negatief gedrag. Vanuit de Bijbelvertellingen wordt regelmatig een link gelegd naar onze houding tegenover elkaar.

Naast de pedagogische houding van de leerkracht worden ook instrumenten ingezet om een positief klimaat te bevorderen:

- Het digitaal leerlingvolgsysteem: “ZIEN!”, dat de leerkracht helpt om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen te volgen en te begeleiden. (groep 3-8)
- Het observatiesysteem “Kijk” om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen te volgen. (groep 1 en 2)
- De Sova-methode ‘Kinderen en hun sociale talenten’, waaruit eenmaal per twee weken een les wordt gegeven in elke groep.
- Sociogram
- De ‘doos met gevoelens’ (groep 1 en 2)
- Weerbaarheidslessen, gebaseerd op de methode ‘Wonderlijk gemaakt’
- Het Pestprotocol
- Verschillende boeken en materialen over sociaal-emotionele onderwerpen

Verder zijn de volgende concrete afspraken gemaakt:

1. In de eerste weken van het schooljaar (de ‘gouden weken’) wordt in elke klas nadrukkelijk aandacht besteed aan een goede groepsvorming. Door middel van groepsvormende spelletjes, klassengesprekken en samenwerkvormen leren de kinderen elkaar goed kennen en worden afspraken gemaakt over hoe er in deze groep met elkaar wordt omgegaan.
2. In het schooljaar 2020-2021 heeft de school in het kader van ‘Persoonsvorming’ een aantal manieren afgesproken voor de omgang met elkaar. (Zie bijlage 1 bij dit protocol.) Een poster met deze manieren hangt duidelijk zichtbaar in elk lokaal.
3. Aan het begin en halverwege het schooljaar worden er lessen uit de sova-methode behandeld die te maken hebben met pesten in de meest brede zin van het woord. In deze weken wordt op de hele school extra aandacht gevraagd voor de pestproblematiek. Dit gebeurt in deze weken ook in combinatie met de weekopening op maandagmorgen.

4. Tijdens de ouderbezoeken of contactavonden wordt gevraagd of ouders signalen hebben gekregen dat hun kind anderen pest, gepest wordt of aangeeft dat anderen in de klas of op school gepest worden. Ouders worden opgeroepen om het op school aan te geven wanneer zij signalen krijgen van pestgedrag.
5. Voor de kerstvakantie wordt in elke groep een vriendschapssociogram afgenomen. Dit wordt opgeslagen in ons leerlingvolgsysteem Parnassys. De uitkomsten van deze sociogrammen worden in een teamvergadering aan de orde gesteld en wanneer een leerling buiten de boot dreigt te vallen probeert de leerkracht daarin bij te sturen.
6. De school werkt door middel van een sova-methode aan de ontwikkeling van de sociale vaardigheden van de leerlingen. De methode gaat uit van 8 gedragscategorieën die elk jaar terugkomen: Ervaringen delen, aardig doen, samen spelen en werken, een taak uitvoeren, jezelf presenteren, een keuze maken, opkomen voor jezelf, omgaan met ruzie. Elke groepsleerkracht houdt zelf een administratie bij welke lessen van deze leergang aan de orde zijn geweest.
7. Binnen de school is een coördinator sociale veiligheid (juf Van de Beek). Zij is aanspreekpunt voor leerkrachten, leerlingen en ouders in situaties van sociale onveiligheid en/of pesten. Zij bewaakt ook de afname en de monitoring van het Pedagogisch Leerlingvolgsysteem ZIEN!
8. Nieuwe leerkrachten lezen verplicht het pestprotocol. Tweejaarlijks wordt het pestprotocol door de coördinator sociale veiligheid, samen met twee collega's geëvalueerd. Bezien wordt of het goed functioneert, en of er aanvullingen moeten komen.
9. De meest recente versie van het pestprotocol staat op de schoolwebsite.

4. Hoe wordt er gehandeld wanneer pesten voorkomt?

Wanneer kinderen ruzie hebben of als er gepest wordt, volgen we het volgende stappenplan:

1. Kinderen maken het aan elkaar duidelijk als ze iets niet leuk vinden wat een ander kind doet. Ze proberen er eerst zelf uit te komen.
2. Op het moment dat de kinderen er zelf niet uit komen, leggen zij het probleem voor aan de leerkracht.
3. De leerkracht brengt beide partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen het probleem op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. De leerkracht neemt altijd duidelijk stelling tegen pesten.
4. Voldoet dit gesprek niet (in die zin dat het pesten toch doorgaat) of zijn er meerdere leerlingen bij betrokken, dan kan de leerkracht het probleem bespreken met de hele klas. In dit gesprek legt de leerkracht het probleem (met of zonder namen) aan de groep voor met de boodschap dat dit opgelost moet worden. Hij vraagt de leerlingen mee te denken en spreekt hen aan op hun verantwoordelijkheid als groep. Ook kinderen die niet direct betrokken zijn bij het pesten hebben hier een belangrijke rol! Alleen oplossingen die positief zijn voor pester en slachtoffer worden gehonoreerd. Op die manier geeft de leerkracht aan dat hij aan alle leerlingen veiligheid wil bieden. Er worden concrete afspraken gemaakt die regelmatig worden geëvalueerd. De leerkracht maakt de leerlingen duidelijk dat het aangeven dat er (weer) gepest wordt niet hetzelfde is als klikken, maar dat het in principe hetzelfde is als het helpen van het slachtoffer.
5. In sommige gevallen is een gesprek met de hele klas niet de beste optie. Er kan dan worden gekozen voor de No Blame-methode. Hierbij wordt (na een gesprek met het slachtoffer) een groepje van 6-8 leerlingen samengesteld, aan wie de leerkracht het probleem voorlegt. Deze kinderen dragen oplossingen aan en maken afspraken over wat zij kunnen doen om het gepeste kind te helpen. Zowel met het slachtoffer als met het steungroepje worden regelmatig evaluatiegesprekjes gevoerd. Een uitgebreidere beschrijving van deze methode is opgenomen in bijlage 2.
6. Wanneer er sprake is van een structureel pestprobleem worden de ouders van zowel het slachtoffer als de pester(s) door de leerkracht op de hoogte gesteld. In onderling overleg wordt gezocht naar een oplossing. Wanneer ouders pestgedrag in de groep signaleren, is de leerkracht het eerste aanspreekpunt. Indien nodig kan er daarna contact worden gezocht met de coördinator sociale veiligheid of IB-er.
7. De leerkracht meldt de geconstateerde peestsituatie altijd tijdig aan het team, zodat er tijdens de pauzes (door de pleinwacht) extra op de betreffende kinderen gelet wordt.

8. Met name als er een pestsituatie is geconstateerd, bevraagt de leerkracht zichzelf over zijn of haar eigen functioneren. Hoe is de eigen houding naar de klas en eventueel specifiek naar bepaalde leerlingen toe? Hoeveel ruimte en verantwoordelijkheid krijgen de leerlingen zelf? Hoe veilig zijn de leerlingen in de klas? Waar nodig brengt de leerkracht wijzigingen aan in zijn of haar functioneren. De IB-er is hierbij aanspreekpunt en kan een coachende rol hebben.
9. Bij een leerling bij wie het slachtoffer of pester zijn vooral lijkt voort te komen uit een gebrek aan weerbaarheid, invoelingsvermogen in anderen en sociale vaardigheden, kan met de ouders gesproken worden over een eventuele sociale vaardigheidstraining.
10. Als zich voortdurend escalaties voordoen op het plein wordt dit in het team en/of de personeelsvergadering besproken. Extra pleinwacht of een tijdelijke herindeling van groepen op het plein is dan een mogelijke oplossing.
11. Er wordt regelmatig contact gehouden met de betreffende leerlingen, de groep en de ouders, om te horen of de genomen maatregelen succes hebben en houden of dat er andere stappen nodig zijn.
12. Als het pestprobleem hardnekkig of structureel is, wordt er een notitie gemaakt in het Leerlingvolgssysteem Parnassys (per groep of individueel). Dit kan alleen als ouders op de hoogte zijn gesteld.

5. Vijfsporenaanpak

Bij de aanpak van pesten is het van belang dat alle betrokken partijen worden ingeschakeld. Dat doen wij met behulp van de vijfsporenaanpak.

1) Steun bieden aan het kind dat gepest wordt

Naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen.

Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen.

Samen met het kind werken aan oplossingen.

Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.

Zorgen voor evaluatiegesprekken.

2) Steun bieden aan het kind dat zelf pest

Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent.

Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.

Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.

Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.

Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.

Zorgen voor evaluatiegesprekken.

3) De ouders van het gepeste en van het pestende kind steunen

Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.

Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.

Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.

In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.

Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

4) De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.

Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.

Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

5) De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt dat de directie, ib-ers en leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.

De school neemt stelling tegen het pesten.

De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is en evalueert dit regelmatig.

6. Adviezen aan ouders

Alle ouders

- Stimuleer uw kind op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem goed gedrag van uw kind.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.

Ouders van de gepeste leerling

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek.
- Neem uw kind serieus en sta achter hem/haar.
- Bespreek het probleem met de groepsleerkracht en indien nodig met de IB-er.
- Benoem concrete pestincidenten, zodat de school precies weet wat het probleem is.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van de pester

- Neem het probleem serieus.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat zijn/haar gedrag met anderen doet.
- Besteed (extra) aandacht aan uw kind, zodat u weet waar hij/zij mee bezig is.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de (straf)maatregel van de school staat.

Bijlage 1: 'Zo zijn onze manieren'

Wij benutten de talenten die wij gekregen hebben

Wij waarderen elkaar om wie wij zijn, iedereen hoort erbij

Wat wij ook doen, wij storen niemand onnodig

Wij zijn zuinig op alles om ons heen

Wij leren met en van elkaar met hart, hoofd en handen

Wij doen zelf wat wij zelf kunnen

Bijlage 2: De No Blame-methode

De No-Blame-aanpak is een manier om effectief en oplossingsgericht tegen pesten op te treden. Uitgangspunt is dat het belangrijker is het probleem samen op te lossen dan de pester te straffen. De methode gaat uit van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Kenmerkend is dat een beroep wordt gedaan op de kracht van de groep. Kinderen worden samen verantwoordelijk gemaakt voor de groepssfeer en het welbevinden van hun klasgenootjes. Begeleidershouding en communicatie zijn belangrijk voor het effectief laten zijn van de aanpak.

De zeven stappen van de No-Blame-aanpak:

Stap 1: Gesprek met het slachtoffer

De begeleider start met een gesprek met het slachtoffer. Hij moedigt de persoon in kwestie hierbij aan om te vertellen hoe hij zich voelt. Het doel is niet zozeer om bewijsmateriaal te verzamelen, wel de beleving en de gevoelens van het slachtoffer te ontdekken. De No Blame-aanpak wordt aan hem uitgelegd en de begeleider gaat na of die begrepen is. Het slachtoffer mag weten wie er in het groepje zullen zitten. De begeleider stelt zich beschikbaar voor het slachtoffer zolang de procedure loopt.

Stap 2: Bijeenkomst met de betrokken leerlingen

Er wordt een steungroep samengesteld van 6 tot 8 leerlingen. Pesters, meelopers zowel als leerlingen met een positieve groepsinvloed. De begeleider roept deze personen samen. Het slachtoffer is hier niet bij.

Stap 3: Het probleem uitleggen

De situatie wordt voorgelegd aan de leerlingen: “**IK** heb een probleem!” De begeleider vertelt het verhaal van het slachtoffer. Hierbij benadrukt hij de pijn van het slachtoffer. De begeleider praat op geen enkel moment over de details van de gebeurtenissen (feiten) en beschuldigt niemand.

Stap 4: De verantwoordelijkheid delen

De begeleider legt aan de steungroep uit dat je in een groep een zekere mate van verantwoordelijkheid draagt voor hoe een ander zich voelt. Je levert daar altijd een bijdrage aan, ook als je stil, rustig of zelfs verlegen bent en je je nooit ergens mee bemoeit; invloed heb je altijd!

Stap 5: Vragen naar de ideeën van de groep

De groep is meestal getroffen door het verhaal. De begeleider vraagt iedere deelnemer een voorstel te doen dat ertoe kan leiden dat de leerling om wie het gaat zich wat gelukkiger gaat voelen. Dit kunnen tips zijn voor het slachtoffer. De begeleider geeft complimenten voor elke suggestie en vraagt of hij ze mag overbrengen aan het slachtoffer. Vervolgens stelt

hij aan de orde of er ook dingen zijn die de anderen zélf kunnen en willen doen. Ook hier: positieve feedback, maar geen gedwongen beloftes tot gedragsverbetering.

Stap 6: Aan de groep overlaten

De begeleider geeft de leerlingen (en zichzelf!) verantwoordelijkheid, rust en invloed. Hij spreekt af dat hij later terugkomt op het probleem. Hij bedankt iedereen voor het meedenken en meehelpen en laat de dingen verder gebeuren zoals ze gebeuren.

Stap 7: Evaluatie

De begeleider vraagt alle leerlingen, inclusief degene die gepest is, na een of twee weken wat er verbeterd is. Hij doet hiervan verslag aan de ouders van de gepeste leerling en andere betrokken ouders. In de hierop volgende periode vraagt de begeleider nog regelmatig na hoe het gaat. In de praktijk is gebleken dat het pesten meestal in korte tijd is gestopt.